

Tid Torsdagen den 20 februari 2020 kl. 16.30 – 17.00
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justering Tisdagen den 3 mars 2020, §§ 1-5, 9-33, 38-42

Omedelbart justerade paragrafer

Justering Torsdagen den 20 februari 2020, §§ 6-8, 34-37, 43

Johan Nilsson

Emilia Bjuggren

Närvarande**Beslutande ledamöter:**

Johan Nilsson (M) ordföranden

Emilia Bjuggren (S) vice ordföranden

Annika Elmlund (M)

Bo Sundin (M)

Hampus Rubaszkin (MP)

Susanne Wicklund (C)

Anders Göransson (S)

Maria-Elsa Salvo (S)

Clara Lindblom (V)

Jonathan Metzger (V)

Christina Wallmark (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Niklas Sandstedt (M)

för Arne Fredholm (M)

Joakim Rönnbäck (L)

för Isabel Smedberg Palmqvist (L)

Ersättare:

Mikael Valdorson (M)

Bo Fellström (M)

Ylva M Larsson (MP)

Torsten Lindström (KD)

Ida Mohlander (S)

Tamim Alameddine (S)

Susanne Urban(V)

Anders Edin (SD)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Johan Castwall, Jenni Almgren, Timmie Aspelin, Ann-Charlotte Bergqvist, Göran Carlberg, Lena Holm, Gunnar Jensen, Sara Lundén, och Daniel Roos samt borgarrådssekreterarna Carolina Zandén, Nils Annink och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-6 .

§ 1**Val av justerare och tid för justering****Beslut**

Exploateringsnämnden utser vice ordföranden Emilia Bjuggren (S) att tillsammans med ordföranden Johan Nilsson (M) justera dagens protokoll.

Justering sker tisdagen den 3 mars 2020.

§ 2**Frågor för beredning och eventuell information från kontoret**Skrivelser för beredning

Anmälan görs av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden enligt följande:

1. Inkommen skrivelse från Emilia Bjuggren (S) gällande ärendetexterna, E2020-00889.

Beslut

Exploateringsnämnden överlämnar skrivelserna till exploateringskontoret för beredning.

Information om

Förvaltningschef Johan Castwall informerar om:

- En nämndresa planeras under året, plats är ännu ej bestämd. Nuvarande förslag på datum är 21 - 23 september eller 29 september till 1 oktober 2020.
- Fartyget som fraktar guldbron till Slussen från Kina har försenats på grund av hårt väder. Just nu beräknas den anlända den 1 mars 2020. Stadsgårdsleden har varit avstängd denna vecka (V8) och kommer även vara det nästa vecka. Ett beslut kommer fattas om att leden ska fortsätta vara avstängd i samband med installationen av bron

Beslut

Exploateringsnämnden tackar för informationen.

§ 3**Anmälan av inkomna skrivelser till
exploateringsnämnden**

Inkomna skrivelser m.m. till exploateringsnämnden enligt förteckningar från den 3 februari 2020 och från den 20 februari 2020 anmäls.

§ 4**Anmälan av delegationsbeslut fattade inom
exploateringskontoret**

Dnr E2020-00068

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga denna anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 31 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 5**Anmälan av protokoll från rådet för
funktionshinderfrågor**

Protokoll från rådet för funktionshinderfrågor vid stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämndens sammanträde den 5 november 2019 och sammanträde den 3 december 2019 anmäls.

§ 6**Verksamhetsberättelse och bokslut 2019 för
exploateringsnämnden**

Dnr E2019-04674

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner verksamhetsberättelse och bokslut 2019 och överlämnar denna till kommunfullmäktige.
- 2 Exploateringsnämnden begär ombudgetering av 4,4 miljoner kronor för medel för klimatinvesteringar.
- 3 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbar justera beslutet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Mycket i Stockholm blir bättre, men det blir också trängre. Bostadsbristen är ständigt närvarande, tunnelbanan är överfull, det är svårt att få förskoleplats och att få plats att delta i kulturskolans verksamhet. Det går att göra något åt detta och politiken har verktygen, vilket visades av att utvecklingen vände mellan åren 2014 och 2018. Men vi riskerar nu att åter stå inför förlorade år. Av verksamhetsberättelsen för år 2019 blir det tydligt att det första året under denna mandatperiod präglats av politik där de borgerliga och Miljöpartiet inte vill eller inte kan bygga. För att nå målet för antalet markanvisade bostäder saknas drygt 1 500 bostäder, och för att nå målet för antalet markanvisade hyresrätter saknas drygt 1 000 hyresrätter.

Den förra mandatperioden ökade stadens byggande till rekordnivåer. Nu ser vi konsekvenserna av skiftet i

bostadspolitiken. Sedan den blågröna majoriteten tillträdde har ett stort antal olika byggprojekt stoppats. Anledningen är att den kompromisspolitik som majoriteten genomförde har resulterat i att alla partier fått stoppa de projekt de inte ville ha. I exploateringsnämnden har flera projekt dragits tillbaka eller återremitterats för att minskas i volym.

Effekten för staden är att vi låser upp resurser i projekt som aldrig blir av, vilket minskar möjligheten att driva fram fler projekt. För den enskilde byggherren innebär det en ökad kostnad men också en ökad riskpremie. Majoritetens agerande är ett deprimerande exempel på hur ett oskickligt politiskt ledarskap kan förstärka en konjunkturedgång.

Den förra mandatperioden kom Stockholm en bra bit på väg, vi vände trenden och fick fart på byggandet av klimatsmarta bostäder, förskolor och skolor. Sedan valet har byggandet avstannat och de planer som fanns har stoppats. Vi ser nu ut att gå mot förvärrad bostadsbrist, förvärrad platsbrist på förskolan och längre att gå till närmaste grundskola. Vi måste ställa om från ombildningar och utförsäljningar till att bygga bostäder så att vanligt folk kan få en lägenhet genom bostadsförmedlingen.

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Markpolitiken och de allmännyttiga bostadsbolagen är stadens viktigaste verktyg för att säkra den lagstadgade bostadsförsörjningen. Tyvärr bekräftar verksamhetsberättelsen att majoriteten inte använder verktygen så strategiskt som krävs, i synnerhet när konjunkturen börjar vända. Byggandet av hyresrätter ska inte bromsas av att konjunkturen på bostadsrättsmarknaden faller som resultatet blev förra året, utan allmännyttan måste få bygga betydligt mer.

Försäljning av stadens mark är heller ingen långsiktigt hållbar metod för att klara av angelägna investeringar, och ska användas endast där marken saknar strategiskt värde för staden i ett längre perspektiv. Vidare behöver det investeringsutrymme som finns styras till angelägen utveckling i hela staden genom en aktiv omfördelning från mer lönsamma projekt i innerstaden till ytterstaden samt till projekt som syftar till att skapa hyresrätter i stadsdelar som domineras av radhus och villor.

Framförallt saknas hyresrätter med hyror som även en timvikarie inom omsorgen, busschaufför eller ensamstående

förskolelärare har råd att betala. Samma gäller personer som befinner sig i en särskild utsatt situation eller unga vuxna som inte har föräldrar som inte kan gå i borgen eller hjälpa till med en insats för att köpa en bostadsrätt. Det är därför av yttersta vikt att stadens markpolitik syftar till att upprätthålla en hög och jämn takt av byggandet av framförallt hyresrätter och till att öka andelen bostäder med överkomliga hyror. Staden måste också pröva nya och innovativa sätt att pressa hyrorna i nyproduktionen och säkerställa att sänkta produktionskostnader även kommer hyresgästerna till del i form av lägre hyra.

Bostadsbristen får bland annat som konsekvens att unga är tvungna att bo hemma hos sina föräldrar långt upp i vuxen ålder, att även medelinkomsttagare möter stora svårigheter att hitta en ny bostad efter en separation och att företag inte kan rekrytera på grund av att potentiell arbetskraft inte kan hitta en bostad inom rimligt pendlingsavstånd. För blivande studenter kan det också innebära att de tvingas tacka nej till en studieplats i Stockholm. Bristen på bostäder har till och med bidragit till en nettoutflyttning från Stockholms stad, vilket på sikt kraftigt hotar skatteunderlagstillväxten och den framtida finansieringen av vår gemensamma välfärd.

Under 2019 nåddes inte ett enda av målen för markanvisade bostäder, där ett kvitto på strategisk bostadspolitik tvärtom skulle ha varit att målen för markanvisade hyresrätter hade överträffats. Att majoriteten saknar den strategiska insikten visade sig redan när man tog bort målet för markanvisningar till allmännyttan. Bostadsbolagens verksamhetsrapporter för 2019 ger facit, där bolagen redovisar att de bara fått bråkdelen av de markanvisningar man sökt. Det här innebär att bolagen inte kommer att kunna upprätthålla sin produktionstakt på sikt och att konceptet med Stockholmshus som bygger på upprepning riskerar att hotas.

Med tanke på den demografiska utmaningen med allt fler äldre ser vi det som mycket problematiskt att nämnden inte når upp till målen om antalet markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt, samt att man har sänkt samma mål. Eftersom stadsledningskontoret också reagerar på sänkningen i samband med avstämningsärendet för nämndernas verksamhetsplaner utgår vi ifrån att majoriteten höjer målet i tertiärrapport 1.

Vi ser även behov av grundligare utredningar av flera av nämndens uppdrag, exempelvis kan inte ett ställningstagande till möjligheten att styra lägenhetsstorlekar bara baseras på ett

examensjobb. Uppdraget om att kunna göra stadsövergripande avvägningar i stadsutvecklingsprojekt i utredningsfas ser vi inte heller som besvarat, då det varken redovisas hur existerande system bidrar med underlag till dessa avvägningar eller hur befintliga system kan kompletteras med sådant underlag som kan underlätta stadsövergripande avvägningar.

Det är bra att verksamhetsberättelsen redovisar uppgifter om den offentliga servicen i samband med bostadsbyggandet men det räcker inte med kvantitet och inomhuslokaler för att bygga en hållbar stad. Vi ser det som ett stort problem att förskole- och skolgårdarna inte prioriteras och att uppgifter om antal kvadratmeter friyta per barn inte redovisas i ärendena till nämnden. Behoven för idrotten kommer in alldeles för sent i processerna, och där måste samverkan stärkas inte minst genom att ta med fastighetsnämnden och idrottsnämnden i den samverkan som finns mellan tekniska nämnder inom ramen för ”ledstången.” Vi efterlyser även redovisning av byggandet av lokaler för föreningsliv utöver idrott och mötesplatser.

Vi reagerar också på att miljöinvesteringarna inte har genomförts som planerats och vill därför att kontoret ser över möjligheterna att planera för fler miljöinvesteringar om projekt bortfaller eller blir billigare så att medlen kommer till miljönytta under budgetåret.

Sist men inte minst uppskattar vi det ambitiösa personalpolitiska arbetet, även om fullmäktigemajoritetens budget är fattig på nya attraktiva insatser och förmåner som kan göra att staden lättare lever upp till ambitionen att vara ett föredöme som arbetsgivare.

§ 7

Motion (2019:1293) av Clara Lindblom (V) om fler markanvisningar till de allmännyttiga bostadsbolagen för att nå stadens egna bostadsmål. Svar på remiss

Dnr E2019-03734

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen i enlighet med utlåtandet.

2 Exploateringsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att bifalla motionen, samt att därutöver anföra följande:

De allmännyttiga bostadsbolagen är ett av våra viktigaste verktyg för att vi som stad ska kunna leva upp till vårt lagstadgade bostadsförsörjningsansvar och tillhandahålla bostäder för alla stockholmare. Bristen på hyresrätter med överkomliga hyror är särskilt stor i Stockholm idag och situationen kommer att förvärras genom majoritetens ombildningar till bostadsrätter. Ser man till gällande kriterier för ombildning och inkomna intresseanmälningar kommer det ta minst sju år att bara bygga ikapp den förlust av hyresrätter med överkomliga hyror som ombildningarna riskerar att orsaka.

Vänsterpartiet menar att antalet allmännyttiga hyresrätter behöver öka i den här staden – inte tvärtom. Genom våra kommunala bostadsbolag har vi unika möjligheter att styra inriktningen på både nyproduktion, förvaltning och upprustning. Allmännyttan förmedlar också samtliga av sina bostäder via bostadsförmedlingen och ställer betydligt lägre krav på inkomst än privata hyresvärdar, vilket gör allmännyttiga hyresrätter mer tillgängliga för vanliga stockholmare. När byggandet ser ut att gå ner framöver kan fler markanvisningar till allmännyttan också fungera konjunkturdämpande – allmännyttans byggande skulle med andra ord både hålla upp nyproduktionstakten och sysselsättningen i hela byggbranschen även om konjunkturen vänder neråt.

Allt detta förutsätter dock att allmännyttan får tillräckligt med markanvisningar för att nå upp till stadens produktionsmål – vilket inte varit fallet under den här mandatperioden. Vi vet av erfarenhet att antalet bostäder i markanvisade projekt i regel minskar under planprocessens gång samt att projekt ofta

överklagas och därmed drar ut på tiden. Det är därför avgörande att bostadsbolagen har en tillräckligt stor portfölj med markanvisningar för att produktionstakten ska kunna upprätthållas. Det borde vara självklart att markanvisningarna till bostadsbolagen överensstämmer med målen som kommunfullmäktige ålagt dem. Konceptet med Stockholmshus bygger dessutom på upprepning, vilket betyder att tillräckligt många markanvisningar är avgörande för att processen ska kunna utvecklas och hyrorna ytterligare pressas ner. Menar man allvar med att fortsätta arbetet med Stockholmshusen måste markanvisningarna till allmännyttan därför öka kraftigt framöver.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordförande Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi socialdemokrater delar motionärens kritik av hur slapphänt majoriteten hanterar bostadspolitiken. I det socialdemokratiska förslaget till budget slår vi fast att takten i allmännyttans bostadsbyggande behöver öka till en nybyggnadstakt på minst 2 000 bostäder per år, där byggandet av energieffektiva hyresrätter med lägre hyror ska prioriteras.

§ 8

**Motion (2019:1313) av Clara Lindblom (V) om
öronmärkning av markanvisningar till byggaktörer som
bygger bostäder med överkomliga hyror. Svar på remiss
Dnr E2019-03735**

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen i enlighet med utlåtandet.
- 2 Exploateringsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 14 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att bifalla motionen, samt att därutöver anföra följande:

Markpolitiken är ett av våra viktigaste verktyg för att vi som stad ska kunna leva upp till vårt lagstadgade bostadsförsörjningsansvar och tillhandahålla bostäder för alla stockholmare. I en växande kommun som Stockholm finns det även unika möjligheter att faktiskt ställa krav på byggherrar och tydligt styra nyproduktionen så att den möter behoven hos stockholmarna. Vi har idag en omfattande brist på hyresrätter med överkomliga hyror – en situation som kommer att förvärras genom att hyresrätter med relativt sett låga hyror ombildas till bostadsrätter. Att använda markpolitiken för att tillskapa fler hyresrätter med pressade hyror borde därför vara ett överordnat mål för staden.

Idag finns ett mål om att markanvisa 400 lägenheter med pressade hyror per år – ett mål som den nuvarande majoriteten dock inte lyckats uppnå under den gångna mandatperioden. Över 1 800 hyresrätter riskerar dessutom att ombildas till bostadsrätter de närmaste åren. Med nuvarande markanvisningstakt skulle det ta minst sju år att bara bygga ikapp förlusten av dessa. Men nuvarande mål och markanvisningstakt finns således inte mycket utrymme för att faktiskt öka antalet hyresrätter med överkomliga hyror som den här staden så väl behöver.

Vänsterpartiet vill därför tydligare styra nyproduktionen mot hyresrätter med överkomliga hyror och att öronmärka markanvisningar till aktörer som uppfyller kraven för statliga investeringsstöd samt presumerar sin hyra är ett sätt att göra det på. Tillsammans med fler markanvisningar till de allmännyttiga bostadsbolagen så att de kan upprätthålla sin

produktionstakt och vidareutveckla arbetet med både Stockholms husen och Snabba hus skulle det kunna göra en reell skillnad i bostadsbristens Stockholm.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag.

§ 9**Boverkets allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2019-05211

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 10**Förslag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd om stöd till bygggemenskaper. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2019-05088

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 11**Slutredovisning av utbyggnad för bostäder inom fastigheterna Danmark 6 och Danmark 7 (Kista Torn) i Kista med JM AB respektive AB Borätt**

Dnr E2020-00247

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnad för bostäder inom fastigheten Danmark 6 med JM AB och fastigheten Danmark 7 med AB Borätt.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 2 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 12**Slutredovisning av utbyggnaden av Torsnästorget vid Kista Galleria**

Dnr E2020-00248

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnaden av Torsnästorget.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 2 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 13**Slutredovisning av utbyggnad för bostäder inom del av fastigheten Akalla 4:1 i Kista (Kistahöjden) med Borätt i Stockholm BORIS AB, Einar Mattsson Projekt AB, Folkhem Produktion AB, NCC Boende AB och Sundvalls Bygg AB**

Dnr E2020-00282

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnad för bostäder inom tidigare del av fastigheten Akalla 4:1 (Kistahöjden) i Kista med Borätt i Stockholm BORIS AB, Einar Mattsson Projekt AB, Folkhem Produktion AB, NCC Boende AB och Sundvalls Bygg AB.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 november 2019.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 14**Utgår****§ 15****Markanvisning för skola inom del av fastigheten Solhem 16:1 i Spånga till Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)**

Dnr E2020-00274

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt förslag från ordförande Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C):

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att bordlägga ärendet

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordförande Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C) föreslår att ärendet bordläggs (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren (S) föreslår att nämnden beslutar att återremittera ärendet, samt att därutöver anföra följande:

Skolans placering

Det kommer att bli fler elever i området och år 2025 kommer en ny skola behövas. Anledningen är främst de efterlängtnade bostäderna i Bromstenstaden.

Projektet Bromstensstaden är ingår i översiktsplanen det prioriterade strategiska sambandet Tensta-Rinkeby-Spånga. Genom stadsutvecklingen ska sammankopplingen av Rinkeby mot Bromsten och Tensta förbättras. Projektet innebär att Bromstens industriområde omvandlas till en tät och integrerad blandstad. Färdigutbyggd beräknas Bromstensstaden omfatta

cirka 1 600 lägenheter, parker, förskola och lokaler för centrumändamål. Bällstaån ska breddas och utvecklas till ett långsträckt parkstråk.

För att det strategiska sambandet ska få sin tänkta effekt och läka samman vår stad måste skolan placeras så att upptagningsområdet omfattar flera stadsdelar – Bromsten, Solhem, Tensta och Rinkeby. Vid planeringen av Bromstensstaden har skolbehovet och skolans placering negligerats. Vi ser nu effekterna av detta.

Skolans placering har noga utvärderats i ett samarbete mellan utbildningsförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, SISAB och idrottsförvaltningen år 2018. Totalt nio platser utvärderades utifrån läge, elevkapacitet, kostnadsaspekter, planmässiga förutsättningar samt tidsperspektiv för genomförandet. En av de utvärderade platserna var Solhems bollplan, som nu också föreslås i ärendet. I utvärderingen kom staden fram till följande.

Det geografiska läget är inte optimalt i relation till Bromstensstaden eftersom järnvägen och Bromstensvägen utgör barriärer, trots att en gångtunnel planeras under järnvägen i Spångavägens förlängning. En skola på Solhems bollplan skulle även innebära att intagsområdet sannolikt begränsas till Solhem och delar av Bromsten vilket därigenom skulle minska möjligheterna att få en sammansättning av elever från flera stadsdelar. Tidsaspekten ur ett genomförandeperspektiv kan försvåra möjligheten att möta behovet av skolplatser till år 2025. (PM – Platser för skola för att täcka behovet från nya Bromstensstaden, 2018-01-23)

När nya områden planeras måste barnens behov av både förskolor, skolor och idrottsytor tas med från början. Det har inte skett i planeringen av Bromstensstaden. Nu föreslås det alternativ som i sent skede skulle minimera kostnaderna. Staden behöver istället utreda vilket alternativ som skapar störst värde för barnen, något som borde gjorts från början.

Sammanhållen skolgång

En viktig faktor för att lyckas i skolan är kontinuitet. Att organisera skolor som F-9 skapar större trygghet och långsiktighet i elevernas skolgång och det blir lättare för professionen att utforma och göra insatser under en längre tid. Dessutom minskar oron för eleverna inför eventuella byten av skola, lärare och skolkamrater. Fördelen med F-9-skolor är en sammanhållen skolgång för eleverna och för lärarna att kunna följa elevernas kunskapsutveckling hela vägen.

I områden med högre socioekonomiskt index är det extra viktigt med kontinuitet i elevernas relationer med såväl de vuxna på skolan som med kamraterna. Det behövs också en individuellt anpassad undervisning där lärare från förskoleklass till årskurs 9 samarbetar för att åstadkomma en röd tråd som löper genom hela grundskoletiden. Målet bör därför vara att lika hög andel av högstadieläverna väljer att gå klart grundskolan i Husby eller Rinkeby som i Bromma eller på Södermalm. Markanvisningen till Sisab bör därför vara i syfte att bygga en F-9-skola, istället för en F-6-skola.

Den socialdemokratiska skolvisionen är att alla skolor ska vara bra skolor. Inga barn ska behöva pendla över halva staden i jakt på en lärmiljö som erbjuder både trygghet och studiero samt stimulerande undervisning.

Kompensation för bollplanen

På Solhems bollplan har det nyligen investerats i en konstgräsplan. Spånga Fotboll har en verksamhet med 1 800 medlemmar och blir nu av med sin viktigaste övningsplan, som också är central för deras breddade verksamhet där särskilt flickor prioriteras.

När staden tar viktiga idrottsytor i anspråk måste dessa kompenseras. Majoriteten hanterar detta alltför slapphänt och stockholmarna riskerar nu att bli av med ännu en spelplan som inte ersätts. Att ställa barns viktiga intressen ställs mot varandra är inte rimligt, det går att skapa både en skola och ersätta den bollplan som försvinner.

3) Clara Lindblom (V) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

- 1 Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
- 2 Uppdra åt kontoret att återkomma med en placering av skolan med ett upptagningsområde som omfattar olika socioekonomiska förutsättningar, samt att därutöver anföra följande:

Bromstens industriområde kommer de närmaste åren att omvandlas till en blandstad med tusentals nya bostäder, parker, förskola, skola och lokaler för centrumändamål. Kopplingen mellan Bromsten, Tensta och Rinkeby ska stärkas, samtidigt som Bällstaån ska breddas för att utvecklas till ett långsträckt parkstråk. Bromstensstaden innebär ett mycket välbehövligt tillskott av bostäder och kommer innebära att stadsdelen tillförs många positiva värden. Däremot menar vi att det finns stora brister i planeringen för exempelvis skolor och idrottsytor.

Vänsterpartiet menar att stadsplaneringen ska syfta till att skapa en jämlik och sammanhållen stad. Det innebär bland annat att blanda upplåtelseformer även på kvartersnivå och skapa målpunkter som gör att människor med olika bakgrund möts i sin vardag. Skolor ska placeras strategiskt för att upptagningsområdet ska omfatta stadsdelar med olika socioekonomiska förutsättningar och därigenom motverka den skolsegregation som det fria skolvalet och boendesegregationen orsakar.

Planeringen av Bromstensstaden har dock inte prioriterat vikten av en strategisk placering av den skola som behövs för att möta det ökade antalet elever som stadsutvecklingen innebär samtidigt som hänsyn tas till en bredare elevsammansättning. Flera olika platser har utvärderats utifrån läge, elevkapacitet, kostnader, planmässiga förutsättningar samt tidsperspektiv för genomförandet. Den föreslagna platsen innebär att upptagningsområdet för skolan begränsas till Solhem och delar av Bromsten, vilket betyder att möjligheterna att få en sammansättning av elever från flera stadsdelar minskar. Placeringen innebär dessutom att en viktig idrottsyta tas i anspråk eftersom skolan enligt förslaget placeras på Solhems bollplan.

Vänsterpartiet vill därför uppdra åt kontoret att återkomma med ett förslag på placering som möjliggör ett bredare upptagningsområde där även Tensta och Rinkeby kan ingå och som inte tar idrottsytor i anspråk. Skolan bör dessutom organiseras som F – 9 för att eleverna ska kunna få en trygg och sammanhållen skolgång. I förslaget bör även skolgårdens yta framgå.

Beslutsgång i delen om bordläggning

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslaget att bordlägga ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att bordlägga ärendet.

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag om återremiss.

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

**§ 16
Utgår****§ 17
Markanvisning för bostäder inom fastigheten Grimsta 1:5
i Norra Ängby samt Beckomberga till AB Stockholmshem
Dnr E2019-04462****Beslut**

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Grimsta 1:5 till AB Stockholmshem och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i utlåtandet.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser positivt på en markanvisning till Stockholmshem på denna plats. I den vidare processen bör prioriteras att bebyggelsen läggs så nära gatan som möjligt för att spara naturmark och behålla respektavstånd till BRF Ängby Backe och Räcksta fritidsträdgårdar. En möjlighet vore att även prova huruvida projektet kan utvidgas till angränsande mark för att lösa detta.

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi välkomnar förslaget om att anvisa mark för bostäder inom fastigheten Grimsta 1:5 till Stockholms hem.

För att nå målet om 140 000 nya bostäder fram till år 2030 behöver vi bygga i samma höga takt som åren 2014-2018. För att kunna sätta spaden i marken krävs också att vi håller uppe takten gällande markanvisningar.

I ett läge av ekonomisk avmattning är det också klokt av staden och politiken att prioritera bostadsbyggandet till allmännyttan. På så sätt kan staden upprätthålla en relativt hög byggtakt, samtidigt som man stimulerar sysselsättningsnivån inom byggsektorn, även om marknadsaktörerna skulle svika.

Det Stockholm framförallt behöver är hyresrätter med överkomliga hyror som även unga, nyanlända och pensionärer kan ha råd med. Det här förslaget skulle innebära ett välbehövligt tillskott av hyresrätter i en stadsdel som annars domineras av bostadsrätter och småhus. Det är positivt för integrationen och bidrar till målen i översiktsplanen som handlar om att planera och bygga för en sammanhållen stad.

Socialdemokraterna tror på ett bostadsbyggande med sammanhållning och gemenskap i centrum. Därför hade vi också gärna sett att staden i samband med detaljplaneringen ser över möjligheten att bygga gemensamma lokaler i form av möteslokaler på bottenplan. Yteffektiviseringen som staden behöver för ett hållbart boende bör kunna kombineras med platser där människor kan mötas, bedriva hobbyverksamhet och föreningsliv utan kommersiellt syfte.

Ersätтарыttrande

Torsten Lindström (KD) instämmer i särskilt uttalande från ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C).

§ 18

Överenskommelse om exploatering med tomträtt, för förskola inom fastigheten Blackeberg 3:1 i Blackeberg med Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB

Dnr E2020-00238

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner avgälden för förskola inom del av Blackeberg 3:1 i Blackeberg som är markanvisat till Skolfastigheter i Stockholm AB samt ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 17 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att återremittera ärendet, samt att därutöver anföra följande:

Vi ser utemiljön som en självklar del av det pedagogiska rummet i förskolan, och därför behöver förskolgårdarnas storlek och lämplighet beaktas redan i byggprocessens tidiga skeden. Barn behöver god plats för lek, rörelse och utevistelse.

Tyvärr saknar ärendet helt uppgifter om den planerade förskolegården. Vi har vid flera tillfällen påtalat vikten av att gårdarnas storlek och lämplighet redovisas i ärenden som rör nyproduktion eller utbyggnad av både skolor och förskolor. Likväl som antal förskoleavdelningar regelmässigt anges måste antal kvadratmeter gård per barn redovisas. Det räcker inte heller med allmänna skrivningar utan en mer ingående analys behöver göras.

Ärendet bör därför återremitteras och kontoret uppdras att återkomma till nämnden med en utförligare redogörelse av den planerade gårdens storlek i förhållande till antalet barn samt gårdens lämplighet för lek, rörelse och förskolans pedagogiska uppdrag.

Beslutsgång i delen om återremiss

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslaget att återremittera ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Reservation

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag om återremiss.

§ 19**Tilläggsavtal till överenskommelse om exploatering och försäljning för bostäder inom Stadshagen 1:1 och Kungsholmen 1:3 i Stadshagen med JM AB**

Dnr E2020-00114

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del tilläggsavtal 2 till ”Överenskommelse om exploatering och försäljning för bostäder inom Stadshagen 1:1 och Kungsholmen 1:3 i Stadshagen med JM AB samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner tilläggsavtal 2.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

- 1 Att delvis godkänna kontorets förslag till beslut.
- 2 Att försäljningen till Borätt villkoras med att bolaget uppför bostadsrätter, samt att därutöver anföra följande:

Ägarlägenheter är borgerlighetens våta dröm. De introducerades av den första alliansregeringen år 2009 med en initial prognos på mellan 3 000-5 000 lägenheter per år. Så har dock inte blivit fallet. År 2019 fanns cirka 1 200 i hela landet.

Men skam den som ger sig. Ett sätt att se på ägarlägenheter är att de kan liknas vid enskilda villor som staplas på varandra i ett flerbostadshus där varje lägenhet är en egen fastighet och det gemensamma, som hålls nere till ett minimum, förvaltas

av en samfällighet.

Fördelen för den enskilde är att de får förvalta och nyttja bostaden helt fritt och exempelvis hyra ut utan någon styrelses eller annan boendes formella tillåtelse. Det kan förstås synas attraktivt, inte minst för den som vill investera och spekulera i bostäder. Vi ser dock flera betydande nackdelar.

Spekulationsinslaget på bostadsmarknaden kommer att öka. Andelen som har osäkra hyresförhållanden likaså. Vidare har bostadsrätts- och hyresgästföreningar varit starka deltagare i stadsutvecklingen där de ofta tvingat politiken att skärpa sina argument för nybyggnation eller annan stadsutveckling. Med fler ägarlägenheter riskerar den dynamiken att kraftigt försvagas.

Avslutningsvis, Stockholm behöver fler bostäder till överkomlig hyra. En stilla önskan är att den grönbå majoriteten skulle prioritera detta istället för att experimentera med ägarlägenheter och utförsäljningar.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag.

§ 20

Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder, kontor och hotell inom fastigheterna Kristinebergs Slott 10 och 11 och Kristineberg 1:3 och 1:4 i Kristineberg med Skanska Fastigheter Stockholm AB samt dotterbolag, Skanska Mark och Exploatering Nya Hem AB och Borätt AB.

Överenskommelse om exploatering med tomträtt för bostäder inom fastigheten Kristinebergs Slott 10 i Kristineberg med Familjebostäder AB. Projekt Hornsbergskvarteren. Genomförandebeslut

Dnr E2019-03729

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom Kristinebergs Slott 10 och 11 m.fl. samt omfattande investeringsutgifter om 1 438 mnkr, investeringsinkomster om 93 mnkr och föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner för sin del försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 och 11 m.fl. till Skanska Fastigheter Stockholm AB med dotterbolag, med en försäljningsinkomst om cirka 1 577 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner försäljningen och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.
- 3 Exploateringsnämnden godkänner för sin del försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 till Skanska Mark och Exploatering Nya Hem AB med en försäljningsinkomst om cirka 508 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner försäljningen och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.
- 4 Exploateringsnämnden godkänner för sin del försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 till Borätt AB med en försäljningsinkomst om cirka 570 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner försäljningen och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.
- 5 Exploateringsnämnden godkänner tomträttsavgälderna för lokaler och förskola inom kvarter markanvisat till Familjebostäder AB, och ger exploateringskontoret, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 5 februari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Självklart är det positivt att 750 nya bostäder och tre idrottshallar kan tillkomma på Kungsholmen, även om vi gärna hade sett en betydligt högre andel hyresrätter med tanke på att bostadsrätterna dominerar så totalt på Kungsholmen. Dock är det utmärkt att de hyresrätter som planeras i projektet byggs av Familjebostäder då allmännyttans ställning måste stärkas i innerstaden. Eftersom en privat aktör i ett sent skede lämnat tillbaka en markanvisning finns möjlighet att tilldela den till något av stadens allmännyttiga bolag.

Vi vill också understryka den stora vikten av att de tre fullstora idrottshallarna blir kvar i planeringen med tanke på den stora bristen på hallar i innerstaden. I likhet med det som Vänsterpartiet uttalade i stadsbyggnadsnämnden anser vi att barnperspektivet måste ges större vikt, framförallt genom att följa Boverkets rekommendationer att utforma förskolegårdarna så att de erbjuder minst 30 kvm lektyta per barn. Tyvärr saknas uppgifter om gårdarnas storlek i ärendet, vilket är en återkommande brist i många ärenden. Nu när till och med barnkonventionen blivit lag i Sverige utgår vi ifrån att förskolegårdarna i fortsättningen kommer att beskrivas bättre både till utformning och yta per barn.

Bostadsbebyggelse så nära en stor trafikled väcker frågor och ställer krav på hantering av buller, luftkvalitet etc. som enligt ärendet ska hanteras i genomförandet av detaljplanen.

Slutligen bör det parkeringsgarage som Stockholm Parkering AB ska uppföra finansieras med P-köp samt att krav bör ställas på låga p-tal och medfinansiering i exploateringsavtalet. På det sättet förenas miljö- och klimatnytta med möjligheter att hålla nere hyreskostnaderna, då dessa därmed finansieras av de som använder garaget och inte alla hyresgäster eller boende.

§ 21**Slutredovisning av utbyggnad för trafikplats Kristineberg på Kungsholmen**

Dnr E2019-05074

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnad av trafikplats Kristineberg på Kungsholmen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 11 december 2019.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 22**Slutredovisning av utbyggnad för bostäder med JM, studentbostäder med Robutz och förskola med Turako Fastighetsutveckling inom kv. Sparbanksboken i Hägerstensåsen**

Dnr E2019-04558

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnad för bostäder med JM, studentbostäder med Robutz och förskola med Turako Fastighetsutveckling inom kv Sparbanksboken i Hägerstensåsen

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 8 november 2019.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 23**Underrättelse om granskning av
järnvägsplanehandlingar för utbyggd depå i Högdalen.****Anmälan om svar på remiss**

Dnr E2019-04675

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner denna anmälan

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 24**Markanvisning för kommersiell verksamhet inom
fastigheten Västberga 1:1 intill kvarteret Diamantsliparen
i Solberga till Skanska Sverige AB**

Dnr E2019-02427

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för kommersiell verksamhet inom fastigheten Västberga 1:1 intill kvarteret Diamantsliparen till Skanska Sverige AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i utlåtandet.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 17 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att återremittera ärendet, samt att därutöver anföra följande:

Vi saknar en miljökonsekvensbeskrivning med en analys av hur bullernivån och luftkvaliteten för både boende och verksamheter kommer att påverkas av avverkningen av skogsdungen som den här markanvisningen förutsätter.

Solberga utmärker sig på luftföroreningskartan med väldigt dålig luft och är kraftigt utsatt för buller från en av landets mest trafikerade motorvägsstråk. Eftersom skogspartier och grönstråk fungerar som ett skydd mot buller och luftföroreningar måste staden vara mycket restriktiv med exploatering i området som innebär att grönytor i tas i anspråk. Eventuella intrång behöver även hanteras med reell grönytekomensation och ytterligare åtgärder som säkerställer att gällande gränsvärden för luftkvalitet och buller inte överskrids i området.

Beslutsgång i delen om återremiss

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslaget att återremittera ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Reservation

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag om återremiss.

§ 25

Kabelverket etapp 2 inom Solberga 1:1 och Solberga 2:1 i Älvsjö. Reviderat genomförandebeslut

Dnr E2016-00790

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt förslag från ordförande Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD):

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Prästgårdsparken kan idag uppfattas som otrygg och den aktuella stadsdelen har erhållit trygghetsmedel för trygghetshöjande insatser på platsen. Dessa investeringar är dock beroende av exploateringsprojektets del. Då det är angeläget att trygghetsskapande åtgärder kan genomföras i parken bör kontoret, i samråd med stadsdelsförvaltningen, se över hur de planerade trygghetsåtgärderna ändå kan genomföras.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2020.

Kontorets föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

1. Exploateringsnämnden godkänner genomförandet av exploatering inom Solberga 1:1 och Solberga 2:1 omfattande investeringsutgifter om 14,2 mnkr och investeringsinkomster om 0 mnkr och ger kontoret i uppdrag att genomföra projektet.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

- 1 Att delvis godkänna kontorets förslag till beslut.
- 2 Att rusta upp prästgårdsparken i enlighet med tidigare genomförandebeslut, samt att därutöver anföra följande:

Staden har möjlighet att som en del av projektet rusta upp den intilliggande Prästgårdsparken för att förbättra boendemiljön. Med upprustningen kommer de två parkerna Prästgårdsparken och Sjörovarparken kopplas samman med hjälp av en enhetlig utformning. Lekparken rustas upp för att möta den ökade befolkningen och visst växtmaterial tas bort för att ge plats åt nya planteringar.

Föreslaget innebär dock att den tidigare beslutade parkupprustningen inte genomförs eftersom det uppstått fördyringar i andra delar av projektet och parken är den enda posten som staden kan spara in på. Detta resonemang innebär alltså, enligt kontoret, att ekonomin blir något bättre, men på bekostnad av en försämrad utemiljö för de som rör sig i området och nyttjar parken.

Vi inser att kontorets förslag är en följd av de politiska direktiven om att enskilda projekt ska vara lönsamma och att skattepengarna inte räcker till. Om majoriteten ställer sig bakom förslaget är det ett typexempel på hur majoritetens dumsnåla prioriteringar leder till att förtätningar innebär försämringar för boende i närområdet när de inte kombineras med satsningar på gemensamma ytor.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag.

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser ett behov av att i fortsatt planering anlägga ett helhetsperspektiv över utvecklingen i Solberga, där stadsutvecklingen hittills baserats på ett planprogram från 2012, och inte på områdesplanering och fokusområden. En erfarenhet från arbetet med fokusområden är att medborgarnas engagemang och delaktighet ökar, att hänsyn tas till frågor som är viktiga för de boende och att stadsutvecklingen också bidrar till att skapa nya sociala värden i stadsdelen.

Solbergaskogen är ett mycket uppskattat natur- och rekreationsområde som blir allt viktigare att värna när så mycket nya bostäder byggs i stadsdelen. Skogen ska räcka till både för de som bor i området idag och de som flyttar in, så det finns därför starka motiv att utveckla Solbergaskogen med fler målpunkter, gröna promenader och tydligare parkentréer. Skogen och träden har också stor betydelse för luftkvaliteten, som är mycket dålig särskilt längs E4:an. Det finns också en

bullerproblematik till följd av närheten till trafikleder och stambanans sträckning som måste hanteras. Vi vill även se om det är möjligt att förtäta mer i villaområdena istället för närmast motorvägen och i hyreshusområdena. Det skulle bidra till en mer blandad stadsdel, vilket är i enlighet med översiktsplanens målsättningar

Ersättaryttrande

Torsten Lindström (KD) instämmer i särskilt uttalande från ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C).

§ 26

Kabelverket etapp 3 inom fastigheten Kabelverket 13 m.fl. i Solberga, Älvsjö. Reviderat genomförandebeslut
Dnr E2017-03577

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom fastigheten Kabelverket 13 m.fl. omfattande investeringsutgifter om 126,8 mnkr och investeringsinkomster om 16,1 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser ett behov av att i fortsatt planering anlägga ett helhetsperspektiv över utvecklingen i Solberga, där stadsutvecklingen hittills baserats på ett planprogram från

2012, och inte på områdesplanering och fokusområden. En erfarenhet från arbetet med fokusområden är att medborgarnas engagemang och delaktighet ökar, att hänsyn tas till frågor som är viktiga för de boende och att stadsutvecklingen också bidrar till att skapa nya sociala värden i stadsdelen.

Solbergaskogen är ett mycket uppskattat natur- och rekreationsområde som blir allt viktigare att värna när så mycket nya bostäder byggs i stadsdelen. Skogen ska räcka till både för de som bor i området idag och de som flyttar in, så det finns därför starka motiv att utveckla Solbergaskogen med fler målpunkter, gröna promenader och tydligare parkentréer. Skogen och träden har också stor betydelse för luftkvaliteten, som är mycket dålig särskilt längs E4:an. Det finns också en bullerproblematik till följd av närheten till trafikleder och stambanans sträckning som måste hanteras. Vi vill även se om det är möjligt att förtäta mer i villaområdena istället för närmast motorvägen och i hyreshusområdena. Det skulle bidra till en mer blandad stadsdel, vilket är i enlighet med översiktsplanens målsättningar

§ 27

Kabelverket etapp 4, Kämpetorpsskolan inom fastigheten Medaljongen 3 m.fl. i Solberga med Skolfastigheter i Stockholm AB. Reviderat genomförandebeslut

Dnr E2016-00791

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom Medaljongen 3 m fl omfattande investeringsutgifter om 58,8 mnkr och investeringsinkomster om 0,2 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser ett behov av att i fortsatt planering anlägga ett helhetsperspektiv över utvecklingen i Solberga, där stadsutvecklingen hittills baserats på ett planprogram från 2012, och inte på områdesplanering och fokusområden. En erfarenhet från arbetet med fokusområden är att medborgarnas engagemang och delaktighet ökar, att hänsyn tas till frågor som är viktiga för de boende och att stadsutvecklingen också bidrar till att skapa nya sociala värden i stadsdelen.

Solbergaskogen är ett mycket uppskattat natur- och rekreationsområde som blir allt viktigare att värna när så mycket nya bostäder byggs i stadsdelen. Skogen ska räcka till både för de som bor i området idag och de som flyttar in, så det finns därför starka motiv att utveckla Solbergaskogen med fler målpunkter, gröna promenader och tydligare parkentréer. Skogen och träden har också stor betydelse för luftkvaliteten, som är mycket dålig särskilt längs E4:an. Det finns också en bullerproblematik till följd av närheten till trafikleder och stambanans sträckning som måste hanteras. Vi vill även se om det är möjligt att förtäta mer i villaområdena istället för närmast motorvägen och i hyreshusområdena. Det skulle bidra till en mer blandad stadsdel, vilket är i enlighet med översiktsplanens målsättningar

§ 28**Markanvisning för bostäder inom fastigheten Årsta 1:1 på Årstafältet till Veidekke Eiendom AB, Storstaden Stockholm Bostad AB och Fortis Fastigheter AB**

Dnr E2019-05002

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom delar av fastigheten Årsta 1:1 till Veidekke Eiendom AB, Storstaden Stockholm Bostad AB och Fortis Fastigheter AB

och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i utlåtandet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det som framförallt saknas i Stockholm idag är hyresrätter – särskilt sådana med hyror som även en timvikarie, busschaufför eller ensamstående förskolelärare har råd att betala. Samtidigt präglas staden av omfattande segregation mellan olika stadsdelar där människor med olika bakgrund inte möts vare sig i bostadsområdet, skolan eller på jobbet. Det är därför av yttersta vikt att stadens markpolitik både syftar till att upprätthålla en hög takt av byggandet av framförallt hyresrätter, öka andelen bostäder med överkomliga hyror och bidra till blandade upplåtelseformer i alla delar av staden.

I ärendet markanvisas tyvärr endast bostadsrätter, men totalt ska det enligt det reviderade inriktningsbeslutet 2015 bli minst 50 procent hyresrätter på Årstafältet. Detta är synnerligen viktigt att fullfölja då omgivande stadsdelar domineras av bostadsrätter och äganderätter. Om det tillkommer fler möjligheter till markanvisningar, exempelvis om en bostadsrättsaktör lämnar tillbaka en anvisning, måste hyresrätter och allmännyttan prioriteras. I så stor utsträckning som möjligt bör boendeformer också blandas kvartersvis för att motverka segregerade boendemiljöer.

Generellt behöver barnperspektivet ges större vikt på Årstafältet. I ärendet anvisas inga förskolor, men skulle det senare bli aktuellt med fler förskolor vill vi framhålla att nyttjandet av parker som förskolegårdar inte är en långsiktig lösning. Särskilt de yngre barnen behöver ha möjlighet till utevistelse i direkt anslutning till förskolan, så varje förskola behöver ha egen gårdsmark som uppfyller Boverkets rekommendationer om minst 30 kvm lektyta per barn.

Vi ser också goda möjligheter att på Årstafältet finansiera parkeringsgarage med p-köp, och utgår från att nämnden ställer krav på låga p-tal och medfinansiering i exploateringsavtalet.

§ 29

Markanvisning för lagerlokal samt överenskommelse om exploatering med försäljning av del av fastigheten Skrubba 1:1 i Skrubba till Skrubbatriangeln fastigheter AB

Dnr E2020-00181

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för lagerlokal inom del av fastigheten Skrubba 1:1 i Skrubba till Skrubbatriangeln fastigheter AB.
- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att träffa överenskommelse om exploatering med överlåtelse av mark mellan exploateringsnämnden och Skrubbatriangeln fastigheter AB och vidta de åtgärder som är erforderliga för överenskommelsens fullföljande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 oktober 2019.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 30

Markanvisning för centrallager för livsmedel samt överenskommelse om exploatering med tomträtt inom del av fastigheten Sillö 4 i Larsboda med Logistic Contractor AB och LC Development Fastigheter 15 AB.

Dnr E2020-00242

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för ett centrallager för livsmedel inom del av fastigheten Sillö 4 i Larsboda till Logistic Contractor AB och LC Development Fastigheter 15 AB.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner för sin del upplåtelse av tomträtt inom del av Sillö 4 till Logistic Contractor AB och LC Development Fastigheter 15 AB med en årlig avgäld om cirka 5,5 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner upplåtelsen och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser positivt på en etablering av livsmedelslager i Larsboda. Den planerade verksamheten är storskalig och kommer innebära ett omfattande transportarbete på väg. Markanvisningsområdet är placerat mindre än 200 meter ifrån Nynäsbanans järnvägsspår. Vi föreslår därför att en diskussion med Bolagen förs i den fortsatta processen gällande en spåranslutning.

Ersätтарыttrande

Torsten Lindström (KD) instämmer i särskilt uttalande från ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C).

§ 31**Föravtal till exploateringsavtal inom detaljplan Fatburen 1 mm Söderhallarna**

Dnr E2019-01668

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner förslag till föravtal till exploateringsavtal med Atrium Ljungberg avseende fastigheten Fatburen 1.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S). och Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det pågår en omvandling av Folkungagatan från Götgatan och västerut. Medborgarhuset är snart nyrenoverat och kommer att öppnas upp mot Folkungagatan på ett helt annat sätt än tidigare. AMF Fastigheter arbetar med tomten väster om Katolska kyrkan och även där kommer det bli en helt annan koppling till gatan än tidigare. En liknande utveckling sker nere på Södermalmsallén (som i praktiken är samma gata som Folkungagatan bara med ett nytt namn). Den här trenden förstärks nu ytterligare i och med detta ärende.

Det är en välkommen utveckling: en mörk bakgata omvandlas till en levande stadsmiljö. Vad som återstår för att bra ska bli utmärkt är att staden hittar sätt att minska barriären mellan Folkungagatan och Södermalmsallén.

Därför borde insikten att vi ska stärka kopplingen mellan Östra och västra Södermalm (och därigenom skapa ett sammanhängande stråk från Saltsjön till Årstaviken) vara

central i det fortsatta arbetet med Fatburen 1.

§ 32

Markanvisning för kontor inom fastigheten Hangö 1 på Östermalm till Niam VI Neapel 3 AB

Dnr E2020-00199

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för kontorsändamål inom fastigheten Hangö 1 till Niam VI Neapel 3 AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i utlåtandet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 33

Tilläggsavtal till överenskommelse om exploatering med överlåtelse av mark på Ladugårdsgärdet, Östermalm inom fastigheten Ordonnansen 5 med Bostadsrättsföreningen Ordonnansen 5 & 6, reviderat genomförandebeslut

Dnr E2020-00243

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del tilläggsavtal till överenskommelse om exploatering med överlåtelse av mark inom Ordonnansen 5 på Ladugårdsgärdet, Östermalm enligt förslag i utlåtandet.

- 2 Exploateringsnämnden godkänner för sin del det fortsatta genomförandet av exploatering inom Ordonnansen 5, omfattande investeringsutgifter om 36,4 mnkr.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 34**Förslag till strategi för Stockholms broar. Svar på remiss**

Dnr E2019-05066

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen från kommunstyrelsen.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att justera beslutet omedelbart.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

av en enskild bro måste avgöras från fall till fall. En tydligare prioritering av gång- och cykelbroar är dock vällovligt och som också tas upp av Skönhetsrådet. Den gång- och cykelbro som i detaljplanen för Slussen ska löpa längs med tunnelbanespåret, och som tidigare initierades av Vänsterpartiet i olika förslag till beslut, och som nu dessutom blir verklighet, är ett gott exempel på förbättringar genom brolösningar för fotgängare och cyklister i staden.

Vänsterpartiet vill även framhålla fördelarna med att utforma broar som så kallade ekodukter, det vill säga säkra passager över motorleder för både djur och i viss mån även för växter. Ekodukter kan med fördel utformas så att de även fungerar för gångtrafikanter och cyklister, men har som främsta funktion att underlätta för djur att passera motorleder, främja biologisk mångfald och minska risken för viltolyckor.

Avslutningsvis vill vi även peka på möjligheten att binda ihop och underlätta flöden mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar som är separerade med fysiska barriärer i syfte att bidra till en mer sammanhållen stad. Exempelvis skulle en bro över Magelungsvägen mellan Örby/Högdalen och Rågsved kunna underlätta skapandet av större upptagningsområden för skolor i Vantör och därigenom motverka dagens skolsegregation.

§ 35

Nytt miljöprogram för Stockholm 2020-2023. Svar på remiss

Dnr E2019-04761

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att justera beslutet omedelbart.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag, samt att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar det efterlängtrade miljöprogrammet för åren 2020-2023. Klimatomställningen måste mötas med en radikal politik för att minska vår miljöbelastning och vårt uttag av jordens resurser. Stockholm är idag en av få städer vars utsläppsminskningar och ambitioner ligger i linje med FN:s 1,5-gradersmål. Vi ska fortsätta vara världsledande, inspirera till klimatomställning och sprida goda exempel från en stad som ligger i framkant. Det kräver samarbete mellan samhällsaktörer, näringsliv, civilsamhälle och medborgare.

Vi beklagar att stadens miljöprogram, som ska gälla från år 2020, kommit så sent att målsättningarna och indikatorerna inte kan föras in i stadens budget för samma år, eftersom programmet kommer efter att budgeten redan är beslutad i kommunfullmäktige. Vi har länge vetat att ett nytt miljöprogram behövdes tas fram och bli klart i tid för att synkas med budgeten under år 2019. Denna försening innebär i praktiken ett förlorat år för stadens klimatarbete. Det är mycket allvarligt.

Vi vill i likhet med remissvaret från stadens råd för Agenda 2030 framhålla kopplingen till den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Olika grupper i samhället drabbas olika hårt av miljö- och klimatproblem och politiken för att möta klimatproblemen måste gå hand i hand med en aktiv politik för jämlikhet och jämställdhet. Agenda 2030-rådet skriver: Starka insatser i miljöpolitiken och högre klimatambitioner kan, rätt utformat, bidra till att minska olika klyftor i staden som mellan män och kvinnor, stadsdelar och inkomstgrupper. På samma sätt kan insatser för att minska klyftor vara viktiga för att klara av att göra tillräckliga åtgärder för att nå de uppsatta målen. Detta är viktigt och bör höras i det fortsatta arbetet med programmet.

Även ekonomiska aspekter saknas i miljöprogrammet. De föreslagna åtgärderna bör kompletteras med uppskattningar på vad de kommer att kosta. Det blir då tydligt vilka åtgärder som ger störst utsläppsminskning för varje använd krona. Dessutom tydliggörs att vissa utsläppsminskningar leder till direkta besparingar, så som energieffektiviserande åtgärder.

Samtliga ärenden som beslutas i ett politiskt organ i Stockholms stad bör innehålla en klimatkonsekvensanalys. På så sätt framgår det av beslutsunderlagen om förslaget kommer att leda till ökade eller minskade utsläpp.

I programmet hänvisas till andra program, till exempel stadens program för inköp 2020-2023. När inköpsprogrammet var på remiss var vi tydligt kritiska mot att det innehöll alltför få och svaga skrivningar om klimat och miljö. När miljöprogrammet nu kom är det tydligt att ambitionerna i miljöprogrammet inte speglas i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven. Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Ett annat dokument som det hänvisas till i miljöprogrammet är en ny handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken. Eftersom koldioxidutsläppen från transporterna, som står för cirka hälften av de beräknade växthusgasutsläppen i Stockholm, fortsätter att öka är det angeläget med särskilt långtgående krav för just trafiken. Samtidigt beklagar vi att de akuta åtgärder som behöver vidtas saknas i programmet eftersom ännu ett dokument ska inväntas och sedan hänvisas till. Redan nu finns kraftfulla åtgärder som behöver sättas in. Åtgärderna handlar om höjda parkeringsavgifter (i enlighet med stadens parkeringsstrategi), ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen), tillskapande av fler busskörfält, tillskapande av fler samlastningscentraler, införande av ett regionalt förbud av försäljning av fossila drivmedel år 2030 och prioritering av investeringar i infrastruktur för hållbara transporter.

En viktig del i klimatarbetet handlar om att energieffektivisera byggnader. När staden mäter köpt energi istället för faktiskt använd energi (nettoenergi) blir siffrorna missvisande. Det går också emot vad flera tunga organisationer förordar. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att förnybar energi som produceras i anslutning till byggnaden eller på dess tomt inte ska räknas bort från byggnadens energianvändning. Anledningen är att det ger en

godtycklig styrning till vissa energianläggningar och till mindre energieffektiva byggnader. Att fokusera på köpt energi styr bort från fjärrvärme i flerbostadshus och lokaler och skulle öka elanvändningen för uppvärmning och minska elproduktionen i kraftvärmesystemet. När vi socialdemokrater skrev en motion om att mäta använd energi istället för köpt energi i stadens miljöprogram fick vi svaret att detta redan görs. Därför är vi väldigt förvånade över att det nya miljöprogrammet reglerar köpt energi och att solceller nämns som ett sätt att energieffektivisera. Solceller är bra, men de ger inte en energieffektivisering, och bör därför istället ha en egen punkt (sidan 23). Indikatorn för att uppnå målet ”effektiv energianvändning” måste ändras till ”totalt använd energi (nettoenergi) i stadens verksamheter”. Detta måste också konsekvensändras i programmet (på sidan 22).

I en fotnot till avsnittet om effektiv energianvändning (sidan 22) kan vi läsa att indikatorn för relativ energianvändning inte påverkas av utförsäljningar av fastighetsbestånd. Vi vill ha ett klargörande av hur det ska gå till. Det måste tydliggöras att stadens bolag inte kan uppnå sina energieffektiviseringsmål genom att sälja de byggnader som har sämst energiprestanda.

Gällande avsnittet om en ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen saknar vi en av de viktigaste åtgärderna, nämligen återanvändning och återvinning av rivningsmaterial. Vi noterar också att fossilfria byggarbetsplatser nämns, men inte fossilfri byggsektor. Utsläppsminskningarna borde inte begränsas till själva byggarbetsplatsen, utan istället omfatta hela byggprocessen.

Förslaget till indikatorer behöver kompletteras med följande.

- Andel beslut som ska innehålla en klimatkonsekvensanalys
- Andel upphandlingar som innehåller hållbarhetskrav
- Utsläpp, ton CO₂e från stockholmarnas konsumtion
- Andel av stadens flygresor som klimatkompenseras
- Andel energieffektiviserings- eller klimatanpassningsprojekt som använder lägre kalkylränta
- Andel återanvända massor
- Andel återanvänt byggavfall
- Påbörjat förhandling med staten om nedläggning av Bromma flygplats

Följande förslag till indikatorer behöver ändras till följande

- Totalt ~~köpt~~ använd energi (nettoenergi) i stadens verksamheter

- 3) Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla förvaltningens förslag, samt att därutöver anföra följande:

Det är glädjande att ett nytt Miljöprogram och tillhörande strategidokument till sist kommer till stånd. Med det sagt är det dock olyckligt att program och handlingsplan kommer så pass försenade då verksamheterna nu ges begränsad eller ingen möjlighet att inarbeta åtgärder i sina verksamhetsplaner. I princip innebär det att program och handlingsplan inte kommer att ha något större genomslag förrän 2021. Att ställa om samhället till en hållbar framtid är vår tids kanske mest avgörande utmaning, och avgör på många sätt förutsättningarna för all annan politik. Trots många goda intentioner och en mängd lovvärda initiativ tycker Vänsterpartiet att denna mest grundläggande insikt saknas i Miljöprogrammet och att denna avsaknad tar sig uttryck i en rad konkreta ställningstaganden. Det är tydligt att detta program är en kompromiss mellan att sätta tillväxt eller hållbarhet först. Vi är positiva till en politik som förenar omställning med en hållbar tillväxt, så att människors välfärd säkras så långt det är möjligt. Det finns dock tillfällen där ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet kommer i konflikt, och en insikt om det klimatnödläge vi befinner oss i innebär att hållbarheten måste gå före i varje sådant fall. I den händelse detta innebär ekonomiska kostnader bör dessa finansieras av de som har mest tillgångar för att därmed säkerställa en rättvis och hållbar omställning. Det är denna kombination av tydligt rättvise- och omställningsperspektiv som saknas i det nuvarande programmet och därför gör att det svävar på målet på flera områden.

Programmet anger helt riktigt att biltrafiken utgör en av de största utmaningarna i omställningen och att den inte minskat i den takt som krävs för att nå målen. Det är förstås också korrekt att det kommer att behövas nationella åtgärder för att ställa om. Men detta förklarar inte den brist på handlingskraft som visas vad gäller stadens egna möjligheter att begränsa biltrafiken. Huruvida det är en övertro på marknadsmekanismer, eftergifter åt röststarka väljargrupper med bil, eller bådadera får redas ut annorstädes, men faktum kvarstår att det saknas åtgärdsförslag som direkt minskar biltrafiken. Vänsterpartiet har drivit tydliga förslag om bilfria dagar, bilfria gator, minskade p-tal, sänkta hastighetsgränser, krav på begränsat antal boendeparkeringstillstånd, översyn av hur stadsplanering kan bidra till stadsutvecklingen för att minimera biltrafik? Alla dessa är åtgärder som skulle minska biltrafiken och därmed utsläpp och problem med buller. Vi

saknar också ett livscykelperspektiv på eventuell ökad elektrifiering av såväl privatbilism som transportsektorn då programmet pekar ut elektrifiering som ett sätt att inte behöva minska vägtrafiken. Livscykelperspektivet är viktigt för att inte åtgärder ska leda till ökade utsläpp i staden, i resten av Sverige eller utanför landets gränser.

Målet om minskade växthusgasutsläpp är ställt per invånare och det är alltid ett vanskligt sätt att mäta förändring i dessa sammanhang. Med mål per invånare i en stad som växer kan de totala utsläppen då tillåtas öka, men planetens gränser är absoluta och hållbarheten måste utgå från detta.

Det är bra med ambitioner att utveckla teknik och delningsekonomi, men det är då centralt att man kan säkerställa att det faktiskt leder till klimatnytta och mindre utsläpp – något som staden aktivt måste övervaka. I miljöprogrammet framhålls också att just delningsekonomi inte säkert leder till minskade utsläpp, vad gäller exempelvis bilpooler kan det snarare leda till mer utsläpp. Frågor som rör näringslivet och hur detta kan bidra till miljö- och klimatarbetet hade behövt finnas med även i stadens näringslivspolitik, men där lyste det dessvärre med sin frånvaro – återigen ett tecken på att näringslivspolitik och miljöpolitiken i denna stad inte är samstämmiga.

Vad gäller åtgärder för stadsplanering behöver man utöver kollektivt resande och cykel också inkludera ökade möjligheter att röra sig och resa till fots.

Tidigare har frågan om dricksvattentillgång inte varit ett orosmoment i Sverige men idag ser läget annorlunda ut och med ett förändrat klimat behövs nya lösningar för att minska vattenanvändningen. Vi skulle gärna vilja se fler uppdrag om hur staden kan bidra till fler hållbara och vattenbesparande avloppslösningar. Det borde finnas stora möjligheter att uppmuntra nya lösningar när det sker så mycket nybyggnation i staden.

Den biologiska mångfalden och stadens ekosystem är viktiga att bevara och stärka. Vi anser därför att det inte räcker med uppdrag som begränsar sig till att ta fram mer kunskapsunderlag, utveckla processer, utveckla IT-verktyg och öka miljöövervakningen. Det behövs politiska beslut om hur den biologiska mångfalden och ekosystemet ska säkras och utvecklas, baserat på de kunskapsunderlag som redan finns. Vi måste agera. Dessa beslut måste ges genomslag i all stadsplanering och natur- och parkvård i staden.

Samma problematik återkommer i förslagen som rör buller. Inget av de förslag på indikatorer i miljöprogrammet som handlar om minskat omgivningsbuller bidrar till att faktiskt minska källan till bullret. Indikatorerna i sig behövs för att säkra att människor i staden inte drabbas av buller men främst måste det finnas indikatorer för att minska uppkomsten av buller, exempelvis genom att radikalt sänka hastigheter, minska biltrafiken i stort och utveckla bilfria områden i staden.

Givet att programmet erkänner de kvarstående utmaningarna för att nå till Parisavtalets målsättningar kan vi slutligen konstatera att klimathandlingsplanen inte tar ställning för att lägga ner Bromma flygplats, i sammanhanget såväl anmärkningsvärt som beklämmande.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 36

Stockholm stads kemikalieplan 2020-2023, Svar på remiss

Dnr E2019-04636

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att justera beslutet omedelbart.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 37

Klimathandlingsplan 2020-2023. Svar på remiss

Dnr E2019-04771

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att justera beslutet omedelbart.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag, samt att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar den efterlängtrade klimathandlingsplanen för åren 2020-2023, för ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm år 2040. Klimatomställningen måste mötas med en radikal politik för att minska vår miljöbelastning och vårt uttag av jordens resurser. Stockholm är idag en av få städer vars utsläppsminskningar och ambitioner ligger i linje med FN:s 1,5-gradersmål. Vi ska fortsätta vara världsledande, inspirera till klimatomställning och sprida goda exempel från en stad som ligger i framkant. Det kräver samarbete mellan samhällsaktörer, näringsliv, civilsamhälle och medborgare.

Vi beklagar att stadens klimathandlingsplan, som ska gälla från år 2020, kommit så sent att målsättningarna och indikatorerna inte kan föras in i stadens budget för samma år, eftersom handlingsplanen kommer efter att budgeten redan är beslutad i kommunfullmäktige. Vi har länge vetat att en ny klimathandlingsplan behövdes tas fram och bli klar i tid för att synkas med budgeten under år 2019. Denna försening innebär i praktiken ett förlorat år för stadens klimatarbete. Det är mycket allvarligt.

I handlingsplanen står att utsläppsbetingen ska arbetas in i nämnders och bolags verksamhetsplaner, fastän dessa redan är antagna. Ett rimligare förfarande är att istället göra betingen till indikatorer som då förs in i stadens ordinarie ledningssystem ILS.

Vi vill i likhet med remissvaret från stadens råd för Agenda 2030 framhålla kopplingen till den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Olika grupper i samhället drabbas olika hårt av miljö- och klimatproblem och politiken för att möta klimatproblemen måste gå hand i hand med en aktiv politik för jämlikhet och jämställdhet. Agenda 2030-rådet skriver: Starka insatser i miljöpolitiken och högre klimatambitioner kan, rätt utformat, bidra till att minska olika klyftor i staden som mellan män och kvinnor, stadsdelar och inkomstgrupper. På samma sätt kan insatser för att minska klyftor vara viktiga för att klara av att göra tillräckliga åtgärder för att nå de uppsatta målen. Detta är viktigt och bör höras i det fortsatta arbetet med handlingsplanen.

Även ekonomiska aspekter saknas i klimathandlingsplanen. De föreslagna åtgärderna bör kompletteras med uppskattningar på vad de kommer att kosta. Det blir då tydligt vilka åtgärder som ger störst utsläppsminskningar för varje använd krona. Dessutom tydliggörs att vissa utsläppsminskningar leder till direkta besparingar, så som energieffektiviserande åtgärder.

I handlingsplanen står att staden med dess infrastruktur och ägande av cirka tio procent av byggnadsbeståndet utgör en unik plattform för utveckling av näringslivets smarta miljötekniska lösningar. Det är en stor styrka och innebär att när staden satsar på exempelvis energieffektivisering får det stor effekt. På så sätt hänger de blågrönas planerade utförsäljningar ihop med klimatfrågan. För varje utförsäljning avsäger sig staden rådighet.

Stockholmarnas och civilsamhällets deltagande är frånvarande i klimathandlingsplanen. Den inledande sammanfattningen måste kompletteras med detta. Kapitlet ”Samverkan med stadens näringsliv, stockholmarna och nätverk för städers klimatarbete” behöver utvecklas och stärkas.

Åtgärder inom transportsektorn

Vägtransporter står för cirka 40 procent av Stockholms totala utsläpp av växthusgaser, nämligen 863 000 ton. Ingen minskning har skett sedan år 1990 och bilanvändningen ökar. Koldioxidutsläppen från transporterna måste därför minska drastiskt och är ett av de områden som kräver mest akuta och långtgående åtgärder. Detta avspeglas dock inte i handlingsplanens åtgärder för transportsektorn. Istället ska en ny handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken tas fram. Vi har inte tid att invänta ett nytt dokument, det finns många åtgärder som bör vidtas direkt.

I handlingsplanen kan vi läsa att staden idag saknar rådighet över de mest kraftfulla åtgärderna. Det finns dock åtgärder som staden har rådighet över men som inte nämns. En sådan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

I handlingsplanen kan vi läsa att majoriteten av stockholmarnas bilresor görs på fritiden för att handla, uträtta ärenden och utöva fritidsaktiviteter. Sådana resor är splittrade i tid och plats och därför svåra att möta med kollektivtrafik som bygger på att många färdas samtidigt längs samma rutt.

Även om bilpooler inte minskar denna biltrafik så har personer som valt bort eget bilägande och istället nyttjar bilpool, taxi eller nya delningstjänster också en tendens att minska sitt totala bilresande. Med en utveckling där färre

personer äger sin egen bil och istället nyttjar bilpooler kommer dessutom mycket yta att frigöras från stadsrummet.

En bil står parkerad en stor del av sin tid, det innebär att ett skifte till bilpoolslösningar skulle innebära ett minskat behov av antal bilar. Staden behöver därför främja bilpooler och göra det enklare att använda bilpool jämfört med att ha en egen bil, istället för att endast fokusera på laddplatser till de som har råd att köpa en egen elbil. De gröna parkeringstalen måste utvärderas så att dessa snarast vid behov kan skäras i syfte att göra det fördelaktigt för byggherrar att vid nybyggnation inrätta bilpool med elbilar istället för att anlägga parkeringsplatser. Staden bör också uppvakta regionen om att omvandla SL-kortet till ett mobilitetskort där även bilpooler ingår.

I handlingsplanen står att stadens rådighet över flygsektorn är liten. Det stämmer inte, vilket kontoret också påpekar. Även om avtalet för Bromma flygplats löper ut år 2038 (det förlängdes av de borgerliga partierna år 2008), måste staden fortsätta arbetet med att förbereda för nedläggning. Det handlar om att börja planera för en ny stadsdel med tiotusentals nya bostäder och arbetsplatser samt utbyggd kollektivtrafik. Infrastrukturen har långa ledder i planering och genomförande och därför är det viktigt att redan nu fastställa nedläggningen av Bromma flygplats. Det behövs tydliga förutsättningar för att starta det praktiska arbetet för uppförandet av den nya stadsdelen. Men istället för handlingskraft stoppas nedläggningen på grund av politiska låsningar i den blågröna majoriteten. Det är mycket allvarligt att inget görs för att lägga ner Bromma flygplats och att detta återspeglas i stadens klimathandlingsplan.

En annan allvarlig del av flygtransporterna i Stockholm är att våra skattebetalare subventionerar flygtrafiken och ökande klimatutsläpp. Genom att staden inte tar ut full markhyra av flygplatsen kan biljettpriser hållas nere och därmed gynnas exempelvis inrikesflyget på bekostnad av tåg och annan kollektivtrafik. Denna subventionering måste upphöra.

Åtgärder inom energianvändning för värme och kyla inom bebyggelsen

Avsnittet ska enligt rubriken handla om energianvändning, men handlar även om energiproduktion. I vissa delar blandas dessa så mycket att det blir svårt att utläsa om utsläppsminskningar kommer från minskad användning eller ökad lokal produktion. Detta skapar otydlighet i styrningen.

Avsnittet behöver tydliggöras så att det framgår vad som rör energianvändning och vad som rör energiproduktion.

En viktig del i klimatarbetet handlar om att energieffektivisera byggnader. När staden mäter köpt energi istället för faktiskt använd energi (nettoenergi) blir siffrorna missvisande. Det går också emot vad flera tunga organisationer förordar. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att förnybar energi som produceras i anslutning till byggnaden eller på dess tomt inte ska räknas bort från byggnadens energianvändning. Anledningen är att det ger en godtycklig styrning till vissa energianläggningar och till mindre energieffektiva byggnader. Att fokusera på köpt energi styr bort från fjärrvärme i flerbostadshus och lokaler och skulle öka elanvändningen för uppvärmning och minska elproduktionen i kraftvärmesystemet. När vi socialdemokrater skrev en motion om att mäta använd energi istället för köpt energi i stadens klimathandlingsplan fick vi svaret att detta redan görs. Därför är vi väldigt förvånade över att den nya klimathandlingsplanen redovisar och reglerar köpt energi. Detta måste ändras i handlingsplanen.

I handlingsplanen måste det tydliggöras att stadens bolag inte kan uppnå sina energieffektiviseringsmål genom att sälja de byggnader som har sämst energiprestanda.

Vad gäller fjärrvärmen måste kolkraftvärmeverket i Värtan stängas och ett nytt kraftvärmeverk byggas i Lövsta. I handlingsplanen står att stängningen ska ske senast år 2022, detta måste justeras till år 2020. Även koldioxidbudgeten måste justeras.

Omställningen av bebyggelsens uppvärmning har tack vare fjärrvärmesystemet varit banbrytande. Fjärrvärmen är dock mer än en historisk framgångssaga, den är banbrytande än idag. Stockholm Exergi minskade sina utsläpp med 300 000 ton koldioxid när de år 2016 öppnade det bioeldade kraftverket i Värtan. I år minskar utsläppen med ytterligare 300 000 ton när de stänger kolkraftverket. Till år 2030 är Stockholm Exergis ambition att inte bara vara klimatneutral utan även en kolsänka. Detta är möjligt tack vare den teknik de utvecklar för att fånga in och lagra koldioxidutsläpp från förbränning av biobränslen (BECCS). Så mycket som 800 000 ton koldioxid per år kan samlas in vid biokraftvärmeverket i Värtan. På sikt är potentialen 2 miljoner ton koldioxid per år när fler av Exergis kraftverk får tekniken. En åtgärd som staden behöver arbeta med är att ställa krav på

att installera klimatneutral fjärrvärme i nyproduktion av flerbostadshus, skolor och idrottsfastigheter.

I avsnittet kan vi läsa om kvarvarande utsläpp från fjärrvärmen. Där tas bland annat upp el till fjärrvärmens värmepumpar. Det är anmärkningsvärt att kvarvarande utsläpp inte redovisas för något annat än fjärrvärmen. Varför ska utsläpp från elen till fjärrvärmens värmepumpar redovisas med inte elen till fastighetsägares värmepumpar?

Etappmål 2030 för stadens egna verksamheter

Staden ska inte kunna avsäga sig ansvar genom att privatisera eller lägga ut verksamheter på entreprenad. En åtgärd måste därför vara att ställa klimatkrav i upphandlingar av tjänster, exempelvis på utsläpp från transporter.

Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser

Handlingsplanen saknar mål för utsläppsminskningar på de konsumtionsbaserade utsläppen. Detta är inte tillfredsställande. Samtliga åtgärder måste ha beräknade utsläppsminskningar, det är inte rimligt att de konsumtionsbaserade utsläppen undantas från detta. När åtgärder beslutas måste det framgå vad de beräknas leda till och vara möjligt att följa upp utfallet.

Klimatpåverkan från bygg- och anläggningssektorn i Sverige är mycket stor. Det syns inte i Stockholms statistik eftersom en stor del av utsläppen kommer från tillverkningen av byggmaterial (80 procent av byggskedets klimatpåverkan). I både bygg- och anläggningsprojekt bidrar cement i betong tillsammans med stål till en stor andel av ett projekts klimatpåverkan. Bostadsbyggande med massivträstomme har tidigare visat sig stå för knappt hälften så stor klimatpåverkan som betong om inga aktiva val görs. Cementets klimatpåverkan har dock minskat över tid. Oberoende av systemval så har alla material och alla processer möjlighet att optimeras med avseende på klimatpåverkan. Branschen själv uppmanar beställare att beakta klimatpåverkan i tidiga skeden av plan- och byggprocessen och att ställa funktionsbaserade upphandlingskrav där innovativa lösningar med låg klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv premieras. Det är mycket bra att handlingsplanen innehåller åtgärder om att ta fram kravspecifikationer, det måste dock tydliggöras att dessa ska utgå från ett livscykelperspektiv.

- 3) Clara Lindblom m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla förvaltningens förslag, samt att därutöver anföra följande:

Det är glädjande att ett nytt Miljöprogram och tillhörande strategidokument till sist kommer till stånd. Med det sagt är det dock olyckligt att program och handlingsplan kommer så pass försenade då verksamheterna nu ges begränsad eller ingen möjlighet att inarbeta åtgärder i sina verksamhetsplaner. I princip innebär det att program och handlingsplan inte kommer att ha något större genomslag förrän 2021. Att ställa om samhället till en hållbar framtid är vår tids kanske mest avgörande utmaning, och avgör på många sätt förutsättningarna för all annan politik. Trots många goda intentioner och en mängd lovvärda initiativ tycker Vänsterpartiet att denna mest grundläggande insikt saknas i Miljöprogrammet och att denna avsaknad tar sig uttryck i en rad konkreta ställningstaganden. Det är tydligt att detta program är en kompromiss mellan att sätta tillväxt eller hållbarhet först. Vi är positiva till en politik som förenar omställning med en hållbar tillväxt, så att människors välfärd säkras så långt det är möjligt. Det finns dock tillfällen där ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet kommer i konflikt, och en insikt om det klimatnödläge vi befinner oss i innebär att hållbarheten måste gå före i varje sådant fall. I den händelse detta innebär ekonomiska kostnader bör dessa finansieras av de som har mest tillgångar för att därmed säkerställa en rättvis och hållbar omställning. Det är denna kombination av tydligt rättvise- och omställningsperspektiv som saknas i det nuvarande programmet och därför gör att det svävar på målet på flera områden.

Programmet anger helt riktigt att biltrafiken utgör en av de största utmaningarna i omställningen och att den inte minskat i den takt som krävs för att nå målen. Det är förstås också korrekt att det kommer att behövas nationella åtgärder för att ställa om. Men detta förklarar inte den brist på handlingskraft som visas vad gäller stadens egna möjligheter att begränsa biltrafiken. Huruvida det är en övertro på marknadsmekanismer, eftergifter åt röststarka väljargrupper med bil, eller bådadera får redas ut annorstädes, men faktum kvarstår att det saknas åtgärdsförslag som direkt minskar biltrafiken. Vänsterpartiet har drivit tydliga förslag om bilfria dagar, bilfria gator, minskade p-tal, sänkta hastighetsgränser, krav på begränsat antal boendeparkeringstillstånd, översyn av hur stadsplanering kan bidra till stadsutvecklingen för att minimera biltrafik? Alla dessa är åtgärder som skulle minska biltrafiken och därmed utsläpp och problem med buller. Vi saknar också ett livscykelperspektiv på eventuell ökad elektrifiering av såväl privatbilism som transportsektorn då programmet pekar ut elektrifiering som ett sätt att inte behöva

minska vägtrafiken. Livscykelperspektivet är viktigt för att inte åtgärder ska leda till ökade utsläpp i staden, i resten av Sverige eller utanför landets gränser.

Målet om minskade växthusgasutsläpp är ställt per invånare och det är alltid ett vanskligt sätt att mäta förändring i dessa sammanhang. Med mål per invånare i en stad som växer kan de totala utsläppen då tillåtas öka, men planetens gränser är absoluta och hållbarheten måste utgå från detta.

Det är bra med ambitioner att utveckla teknik och delningsekonomi, men det är då centralt att man kan säkerställa att det faktiskt leder till klimatnytta och mindre utsläpp – något som staden aktivt måste övervaka. I miljöprogrammet framhålls också att just delningsekonomi inte säkert leder till minskade utsläpp, vad gäller exempelvis bilpooler kan det snarare leda till mer utsläpp. Frågor som rör näringslivet och hur detta kan bidra till miljö- och klimatarbetet hade behövt finnas med även i stadens näringslivspolicy, men där lyste det dessvärre med sin frånvaro – återigen ett tecken på att näringslivspolitik och miljöpolitiken i denna stad inte är samstämmiga.

Vad gäller åtgärder för stadsplanering behöver man utöver kollektivt resande och cykel också inkludera ökade möjligheter att röra sig och resa till fots.

Tidigare har frågan om dricksvattentillgång inte varit ett orosmoment i Sverige men idag ser läget annorlunda ut och med ett förändrat klimat behövs nya lösningar för att minska vattenanvändningen. Vi skulle gärna vilja se fler uppdrag om hur staden kan bidra till fler hållbara och vattenbesparande avloppslösningar. Det borde finnas stora möjligheter att uppmuntra nya lösningar när det sker så mycket nybyggnation i staden.

Den biologiska mångfalden och stadens ekosystem är viktiga att bevara och stärka. Vi anser därför att det inte räcker med uppdrag som begränsar sig till att ta fram mer kunskapsunderlag, utveckla processer, utveckla IT-verktyg och öka miljöövervakningen. Det behövs politiska beslut om hur den biologiska mångfalden och ekosystemet ska säkras och utvecklas, baserat på de kunskapsunderlag som redan finns. Vi måste agera. Dessa beslut måste ges genomslag i all stadsplanering och natur- och parkvård i staden.

Samma problematik återkommer i förslagen som rör buller. Inget av de förslag på indikatorer i miljöprogrammet som

handlar om minskat omgivningsbuller bidrar till att faktiskt minska källan till bullret. Indikatorerna i sig behövs för att säkra att människor i staden inte drabbas av buller men främst måste det finnas indikatorer för att minska uppkomsten av buller, exempelvis genom att radikalt sänka hastigheter, minska biltrafiken i stort och utveckla bilfria områden i staden.

Givet att programmet erkänner de kvarstående utmaningarna för att nå till Parisavtalets målsättningar kan vi slutligen konstatera att klimathandlingsplanen inte tar ställning för att lägga ner Bromma flygplats, i sammanhanget såväl anmärkningsvärt som beklämmande.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordförande Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 38

Inbjudan till samråd om Sollentunas plan för urban grönstruktur. Anmälan om svar på remiss

Dnr E2019-04709

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner denna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 november 2019.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 39

Promemoria - Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet: Rapportering och miljö sanktionsavgifter. Anmälan om svar på remiss
Dnr E2019-05028

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 januari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 40**Utgår****§ 41**

Överenskommelse om exploatering med tomträtt, för bostadsändamål inom del av fastigheten Södermalm 8:1 i Södermalm, med Byggnadsfirman Erik Wallin AB

Dnr E2019-04556

Bordlagt den 12 december 2019, § 36.

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt förslag från ordförande Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C):

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att bordlägga ärendet

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 november 2019.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordförande Johan Nilsson m.fl. (M), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C) föreslår att ärendet bordläggs (se beslutet).
- 2) Clara Lindblom (V) föreslår att nämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Stockholm är i behov av nya bostäder men det stora behovet är av hyresrätter med överkomliga hyror. Att till varje pris pressa in nya bostadsrätter på känsliga platser i innerstaden ger få nya bostäder till en hög kostnad. Exploateringen omfattar cirka 40 bostadsrätter, vilket ska ställas i relation till att det i stadsdelen finns 58 procent bostadsrätter. Det är således inte nya bostadsrätter som är behovet för att skapa balans i boendeformer i stadsdelen. Vi anser dessutom att byggnadsvolymen är för liten för att berättiga intrånget i förhållande till det intilliggande blåklassade området. Det finns andra platser i staden där vi kan kompensera med att bygga större volymer och med fler hyresrätter för att tillgodose bostadsmålet.

- 3) Christina Wallmark (SD) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

- 1 Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
- 2 Att hundrastgården för små hundar får vara kvar på platsen, samt att därutöver anföra följande:

Innan hundrastgården byggdes bestod denna del av Södermalm av en illa skött och oanvänd gräsmatta. Numera är det en väl använd och uppskattad mötesplats för små hundar och dess ägare. De stora träden som står på rad längs med den mycket trafikbelastade Renstiernas gata får platsen att upplevas som skyddad och trivsamt. Det finns även flera stora andra träd inom området, bla balsampoppel som doftar underbart året runt.

Allt dessa mervärden skulle gå förlorade om parken exploaterades. Föreslagen byggnad passar heller inte in i skalan av omgivande hus och förtar därför den

kulturhistoriska upplevelsen av den äldre bebyggelsen runt Nytorget.

Beslutsgång i delen om bordläggning

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslaget att bordlägga ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att bordlägga ärendet.

Reservation

Clara Lindblom m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Christina Wallmark (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 42

Upphörande av markanvisningsavtal med Atrium Ljungberg AB vid Slussen på Södermalm och tidig markreservation till Nobelhuset AB vid Slussen på Södermalm. Fyra markanvisningar till Atrium Ljungberg AB, varav två vid Slussen på Södermalm, en i Slakthusområdet i Söderstaden och en i Hagastaden i Vasastaden

Dnr E2020-00445

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner avtal med Atrium Ljungberg AB om upphörande av markanvisningsavtal av den 2015-06-12 avseende del av fastigheten Södermalm 7:87 på Södermalm.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner avtal om tidig markreservation med Nobelhuset AB för att utreda förutsättningarna för ett Nobel Center inom del av fastigheten Södermalm 7:87 på Södermalm.
- 3 Exploateringsnämnden godkänner markanvisningsavtal för centrumändamål och handel inom fastigheterna Södermalm 6:36, blivande Blå Bodarna 1, och 7:87 vid Slussen på Södermalm med Atrium Ljungberg AB.

- 4 Exploateringsnämnden godkänner markanvisningsavtal för hotell inom fastigheten Södermalm 7:87 i kvarteret Ormen vid Slussen på Södermalm med Atrium Ljungberg AB.
- 5 Exploateringsnämnden godkänner markanvisningsavtal för bostäder, kontor och garage inom del av fastigheten Vasastaden 1:16 i Hagastaden på Norrmalm, blivande kvarteren Cambridge, Stanford och Pisa, med Atrium Ljungberg AB.
- 6 Exploateringsnämnden godkänner markanvisningsavtal för hotell och kontor inom fastigheten Sandhagen 15 i Slakthusområdet i Johanneshov med Atrium Ljungberg AB.
- 7 Nämnden hemställer att kommunfullmäktige godkänner avtalet om upphörande av markanvisningsavtal i punkt 1, avtalet om tidig markreservation i punkt 2, samt markanvisningsavtalen i punkt 3-6 ovan, och ger nämnden rätt att teckna tilläggsavtal till avtalet i punkt 2, innebärande förlängning av tiden i § 9 för att träffa markanvisningsavtal, och rätt att träffa avtal enligt punkt 3-6 med annat bolag inom Atrium Ljungberg-koncernen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 4 februari 2020.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordförande Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Clara Lindblom (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Christina Wallmark (SD) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
 - 1 Att Avslå del av förvaltningens förslag till beslut.
 - 2 Att förslaget gällande tidig markreservation för Nobelhuset AB avslås.
 - 3 Att förslaget gällande markanvisningen till Atrium Ljungberg AB vid Stadsgården bifalles.
 - 4 Att förslaget gällande markanvisningen till Atrium Ljungberg AB vid Slakthusområdet i Söderstaden bifalles.
 - 5 Att förslaget gällande markanvisningen till Atrium Ljungberg AB vid Hagastaden i Vasastaden bifalles, amt att därutöver anföra följande:

Ett Nobel Center på den redan redan trånga stadsgården är ett förslag som kommer att öka trängseln för kollektivtrafiken från och till Nacka och Värmdö. Båda dessa kommuner är inne i expansiva skeden och befolkning kommer att öka liksom behovet av en fungerande kollektivtrafik. Det är redan idag stor trängsel från och till Slussenterminalen. Att då föreslå att förlägga en byggnad som drar åt sig stora skaror av besökare på platsen, är inte en ansvarsfull politik.

En hotellbyggnad ovanpå tunnelbanestationens biljetthall skulle helt eller delvis skymma de, i flera fall, kulturklassade husen som ligger i flera nivåer klättrande uppför Katarinaberget. Däribland finns Södermalms äldsta profana byggnad på Klevgränd. Den karaktäriseras vyn både uppifrån Katarinaberget och nerifrån Slussen förstörs. En hotellbyggnaden på den förevisade platsen förändrar därför områdets äldre karaktär på ett negativt och oåterkalleligt sätt.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), vice ordförande Emilia Bjuggren m.fl. (S), Joakim Rönnbäck (L), Hampus Rubaszkin (MP), Susanne Wicklund (C) och Clara Lindblom (V).

Reservation

Christina Wallmark (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det är glädjande att Nobelcenter till slut anvisats en plats. Det kommer att bli ett mycket attraktivt besöksmål med över 600 000 besök per år. Utställningar, vetenskapliga aktiviteter och spännande skolprogram kommer att möjliggöras med en lokalisering nära till tunnelbana, buss och sjötrafik. Vi socialdemokrater har konsekvent talat för värdet av etablerandet av Nobelcenter i Stockholms stad. Det gäller fortfarande varför vi i huvudsak anser att nämnden ska anta kontorets förslag till beslut.

Vi beklagar dock att processen innebär stora merkostnader för staden och stockholmarna.

På Blasieholmen hade en plats sparats särskilt för en märkesbyggnad och Nobelcenter skulle passa mycket bra på

platsen. I kommunfullmäktige fanns en stor majoritet som stod bakom beslutet och det var under Moderaternas ledning som staden i december 2011 tecknade en avsiktsförklaring med Nobelstiftelsen om att verka för ett Nobelcenter just på Blasieholmen. Men efter valet år 2018 förhandlade Moderaterna bort Blasieholmen som plats för Nobelcenter. Anledningen var dels att Moderaterna internt inte klarade av att stå upp för projektet efter att en mycket resursstark granne på Blasieholmen bedrivit en stor opinionsbildningskampanj, och dels att strävan efter att styra staden var viktigare än projektet och de fördyringar det skulle kosta stockholmarna. Detta trots att de tidigare både lovat och beslutat att stå bakom projektet.

Ur demokratisk och ekonomisk synvinkel är det mycket allvarligt att projektet med Nobelcenter stoppades på det sätt som skedde. Vi kan nu dra följande slutsatser av resultatet från majoritetens agerande.

- Stiftelsen Nobelcenter förlorade cirka 100 miljoner kronor i förgävesprojektering.
- Staden förlorade cirka 20 miljoner kronor i förgävesprojektering.
- Stadens kostnader för att förlägga Nobelcenter vid Slussen är cirka 635 miljoner kronor (tunnelbygge och grundläggning), att jämföra med stadens kostnader för att förlägga centret vid Blasieholmen (främst förlorade parkeringsintäkter) på cirka 227 miljoner kronor. Vissa av kostnaderna vid Slussen hade uppstått oavsett vem som fått tomten, men det är högst sannolikt att det presenterade förslaget har ökat kostnaderna.
- Intäkterna för Nobelcenters tomträtt blir cirka 250 miljoner kronor vid Slussen, och hade blivit ca 160 miljoner kronor vid Blasieholmen. Mellanskillnaden innebär en intäktsökning på 90 miljoner kronor.
- Att marken inte längre kommer att säljas till Atrium Ljungberg innebär en utebliven försäljningsinkomst på 481 miljoner kronor.

Sammantaget har den moderatledda majoritetens agerande med en framtvingad flytt av Nobelcenter kostat Stiftelsen Nobelcenter 100 miljoner kronor och Stockholms stad ungefär en halv miljard kronor. Den stora intäkt som gått förlorad när marken inte längre kommer att säljas innebär också att staden kommer att behöva lånefinansiera Slussenprojektet ytterligare. Det är anmärkningsvärt i relation till hur majoriteten agerat i andra angelägna investeringar som

till exempel den länge diskuterade upprustningen av stadsbiblioteket. Detta är mycket beklagligt.

Att skattebetalarna, till följd av Moderaternas maktspel, får betala en halv miljard kronor i merkostnader är en historiskt dålig affär för Stockholm.

Clara Lindblom m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vänsterpartiet är mycket positiva till att staden hittat en alternativ plats för Nobel center som inte innebär ett betydande intrång i den kulturhistoriskt värdefulla miljön på Blasieholmen och som inte förutsätter en rivning av det skyddsvärda Tullhuset från 1876.

Genom placeringen vid Stadsgårdskajen kommer Nobelcenter att uppföras i ett centralt och kollektivtrafiknära läge, samtidigt som en publik verksamhet får ta plats närmast vattnet snarare än kontor som i den nuvarande planeringen av nya Slussen. Vi vill dock understryka vikten av att överenskommelsen med Atrium Ljungberg AB är marknadsmässig och kommer noga följa stadens kostnader och intäkter för såväl uppförande och drift av det framtida centret.

Vi vill också framhålla vikten av att byggnaden placeras på ett sätt som inte hindrar allmänhetens tillgång till strandlinjen samt att nuvarande planering för den bilfria kajen och båtbyggan för kollektivtrafik ligger fast.

§ 43

Lokaler för projekt Slussen

Dnr E2020-00704

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden ger exploateringskontoret i uppdrag att, i enlighet med detta tjänsteutlåtande, teckna hyresavtal för nya lokaler åt projekt Slussen.
- 2 Exploateringsnämnden begär att kommunstyrelsens ekonomi utskott godkänner inhyrningen.
- 3 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera beslutet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 12 februari 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Vid protokollet

Timmie Aspelin